

Viljelty lakka on kallista

Kalle Hoppula, MTT, Markku Kajalo, Oulun yliopisto ja Heli Pirinen, ProAgria Kainuu

Lakan viljelyä on viime vuosina kehitetty aktiivisesti. Uuteen viljelykasviin liittyvä perustietämys alkaa olla kasassa, mutta taloudellisesti mielekkääseen lakan tuotantoon on vielä matkaa.

Lakka on yksi maamme arvokkaimmista luonnonmarjoista ja sen kysyntä on jatkuvasti ollut tarjontaa suurempi. Tämä on kannustanut lakan viljelyn kehittämiseen. Vuonna 2004 lakka hyväksyttiin tukikelpoiseksi viljelykasviksi ja sen valtakunnallinen viljelypinta-ala on maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tiken tilastojen mukaan noussut noin 15 hehtaariin.

Selvitimme lakan viljelyn taloudellisia lähtökohtia vuonna 2007 osana MTT Sotkamon, ProAgria Kainuun ja Oulun yliopiston erikoiskasvi- ja marjanviljelyn kehittämishankkeita.

Lakan viljely kaikille uutta

Kokosimme tietoa lakan viljelystä Suomen ensimmäisiltä lakanviljelijöiltä, MTT Sotkamon kokeista ja Norjan Bioforsk Holt -maataloustutkimusaseman tutkimuksista.

Tässä esitettyssä laskelmassa lakan viljelykierto oli 11 vuotta, joista kolmena ensimmäisenä vuonna lakka ei tuota satoa. Neljäntenä vuonna satotasoksi arvioitiin 700 kg/ha, viidentenä vuonna 950 kg/ha ja kuudennesta vuodesta alkaen 1 200 kg/ha. Parhaat lakan astiakesadot ovat MTT:llä tuottaneet noin 300 g/m² (3 000 kg/ha), mutta valitsimme laskelmiin alhaisemman, käytännön viljelyn kannalta realistisemmän satotason.

Koska Suomessa ei ole ollut viittä vuotta vanhempia lakkaviljelmiä tai lakan viljelykokeita, tiedot on arvioitu lähinnä norjalaisten tulosten pohjalta. Vuosien myötä rikkakasvi- ja tautiongelmat todennäköisesti kärjistyvät ja kasvusto alkaa taantua.

Investoinnit suuria

Lakan viljelyssä tarvittavien tuotteiden hinnat keräsimme myyjiltä ja tässä ne esitetään arvonlisäverottomina. Viljelyn alussa suurin investointi ovat taimet, joita hehtaarin alalle tulee 40 000 kappaletta. Jos hehtaarin taimet ostetaan

kertaostoksena, muodostuu kappalehinnaksi 55 senttiä (hintatiedot: Peuraniemen taimitarha).

Taimen hinta riippuu toimitusmäärästä. Jos istutettavaa pinta-alaa olisi vain kymmenen aaria, olisi taimia hankittava vain 4 000 kappaletta. Tällöin kappalehinta nousisi 74 senttiin taimelta.

Lakan taimet on kätevintä istuttaa ja lannoittaa metsänistutuksesta tutulla pottiputkella (85 €/kpl, Lännen Plant Systems Oy). Lakalle optimaalisella kasvualustalla, pehmeällä suopohjalla, traktorilla ajo onnistuu vain roudan aikana. Siksi kitkentää ja sadonkorjuuta varten laskelmissa investoitiin Elomestari Oy:n valmistamaan Ryömijään (4 200 € sisältäen rahtikulut).

Halla on lakan viljelyn suurimpia riskejä. Sadetuksen toimivuudesta hallantorjunnassa ei ole käytännön kokemusta, emmekä tiedä, miten lakan kukat kestävät sitä. Sotkamosta kerättyjen säätilastojen perusteella arvioimme, että hallaa on torjuttava vuosittain keskimäärin seitsemänä yönä.

Hallaharsojen hinnaksi arvioitiin 1 380 €/ha. Harsojen käyttöäksi arvioimme neljä vuotta, joten 11 vuoden viljelykierrossa niitä tarvitaan kahdet.

Palkkatasoksi sivukuluineen valittiin 12,25 €/h, viljelypinta-alaksi 1,0 ha, poimintanopeudeksi 1,9 kg/h ja oman pääoman korkovaatimukseksi 5 %. Laskelmassa viljelmän perustamiseen liittyvä traktorityö tehdään urakointina. Laskelmaan ei sisällytetty maataloustukia ja yleiskustannuksia.

Tuotantokustannusten minimointi haaste

Lakan viljely on Suomessa vielä lapsenkengissä. Siksi satotasot ovat alhaisia ja viljelyn riskit suuria. Sadon hinnan muodostuminen ja arvioidut työmenekit työvaiheittain on esitetty oheisissa taulukoissa.

Viljellyn lakan tuotantokustannukset ovat valmiiksi poimittuna 15,10 €/kg. Luonnosta poimitun lakan keskihinta on viime vuosina ollut 4–15 €/kg. Lisäksi jokamiehen oikeuksin poimittujen marjojen myynnistä saatava tulo on verovapaata.

Lakan viljelyssä on vielä paljon kehitettävää ja tutkittavaa. Helpoimmin tuotantokustannuksia saadaan vähennettyä, jos satotaso nousee ja kasvustot saadaan satoikään nykyistä nuorempina. Halpaa marjaa lakasta ei kuitenkaan saa tekemälläkään, koska suurin yksittäinen kuluerä on poiminta, ja sen nopeuttaminen on vaikeaa.

Markkinointiosaaminen ratkaisee

Lakkaviljelmiä voitaisiin markkinoida esimerkiksi luonto- tai maatilamatkailun yhteydessä itsepoimijoille "varmana marjapaikkana", jolloin kilohinta saataisiin puristettua kahdeksan euron tuntumaan.

Toisaalta myös luonnosta kerätyn lakan saatavuuden olennainen heikkeneminen ja siitä johtuva hinnannousu saattaisivat lisätä lakan viljelyn mielekkyyttä. Tämän varaan ei kuitenkaan nykytilanteessa kannata laskea, sillä hintaero on vielä liian suuri.

Lisätietoja: kalle.hoppula@mtt.fi
puh. 040 706 9063

Elina Virkkunen

Lakan viljelyä on kokeiltu MTT Sotkamossa astiakokeissa. Lakka kyllä kasvaa viljeltynäkin, mutta kallista se on.

Viljellyn lakan tuotantokustannukset vuonna 2007.
Maataloustukien vaikutusta ei ole huomioitu.

Kuluerä	€/kg
Taimet	1,86
Ryömijä	0,47
Harsot	0,31
Palkkakulut ilman poimintaa	1,75
Poiminta	6,43
Pakkaus ja markkinointi	1,54
Muut kulut (sis. urakat)	1,83
Oman pääoman korkovaatimus	0,89
Yhteensä	15,10

Lakan viljelyn työmenekki. Viljelmän perustamiseen liittyvät urakat eivät ole mukana.

<u>Työvaihe</u>	<u>h/ha/vuosi</u>
Istutus (ensimmäisenä vuonna)	150
Lannoitus (ensimmäisenä ja kuudentena vuonna)	140
Hallantorjunta (satovuosina)	14
Kitkentä (joka vuosi)	30
Muut työt (joka vuosi)	60
Poiminta (satotasolla 1 200 kg/ha)	630